

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ЦВЯТКОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 2380/03)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

22 октомври 2009 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

22/01/2010

Това решение е окончателно при условията, посочени в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото Цвятков срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като камера в състав:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,

Ренате Йегер (Renate Jaeger),

Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),

Райт Марусте (Rait Maruste),

Марк Вилигер (Mark Villiger),

Изабел Бери-Льофевр (Isabelle Berro-Lefèvre),

Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Клаудия Вестердик (Claudia Westerdiek), *секретар на Отделението*,

след обсъждане в закрито заседание на 29 септември 2009 г.,

се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба № 2380/03 срещу Република България, подадена на 11 януари 2003 г. пред Съда на основание чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „Конвенцията“) от българския гражданин г-н Цвятко Иванов Цвятков („жалбоподателят“).

2. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент – г-жа М. Димова от Министерството на правосъдието. На жалбоподателя е разрешено да се представлява сам (чл. 36, ал. 2 от Правилника на Съда).

3. На 14 февруари 2007 г. председателят на Пето отделение решава да съобщи жалбата на Правителството В съответствие с член 29 § 3 от Конвенцията също така е решено жалбата да се разгледа по същество едновременно с разглеждането на нейната допустимост.

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО СЛУЧАЯ**

4. Жалбоподателят е роден през 1948 г. и живее в Русаля.

5. На 16 април 1998 г. кредитор на събирателното дружество „Русалка-90 СД“ подава молба за откриване на производство по несъстоятелност на това дружество пред Великотърновския окръжен съд. Към посочената дата жалбоподателят е единственият съдружник с

неограничена отговорност в това дружество, което се намира в процедура по доброволно прекратяване и един от тримата му ликвидатори – другият съдружник, е починал.

6. Жалбоподателят е призован да се яви като ликвидатор, но не е призован в качеството му на съдружник.

7. Първото заседание, насрочено за 16 септември 1998 г., е отложено по молба на жалбоподателя, който представя медицинско удостоверение. На заседанието от 20 октомври 1998 г. съдът разпорежда да бъде извършена съдебно-икономическа експертиза, за да се оценят активите и пасивите на дружеството „Русалка-90 СД”.

8. Две заседания са отложени в периода между тази дата и 14 април 1999 г. с мотива, че вещите лица не са представили експертен доклад. Съдът се запознава с писмо от съдебно-икономическите експерти, в което е посочено, че не е възможно да изпълнят задачата си, тъй като дружеството „Русалка-90 СД” не е водило счетоводство. Заседанието от 22 юни 1999 г. е отложено по молба на ново вещо лице, което, позовавайки се на големия обхват на задачата и на факта, че дружеството не е водило счетоводство, моли съда за допълнителен срок, за да представи експертния си доклад. По време на тези първи заседания жалбоподателят се ползва от помощта на избран от него адвокат.

9. Експертният доклад е представен на заседанието на 24 ноември 1999 г. Жалбоподателят се явява със своя адвокат, на когото не е разрешено да участва с мотива, че заинтересованото лице не е страна по спора в качеството на съдружник, а присъства просто като един от ликвидаторите на дружество ответник. На 14 декември 1999 г. делото е оставено за решаване.

10. С решение от 28 декември 1999 г. окръжният съд констатира, че дружеството не разполага със свободни активи и че разноските за производството не са платени авансово. Вследствие на това той обявява дружеството в несъстоятелност, разпорежда се то да бъде заличено от търговския регистър и прекратява производството. Все пак той не обявява несъстоятелност на жалбоподателя.

11. Жалбоподателят обжалва. С определение от 21 ноември 2000 г. окръжният съд обявява жалбата за недопустима. Това определение е потвърдено от апелативния съд на 23 април 2001 г. с мотива, че правото на обжалване може да се упражнява само заедно от тримата съдружници. С определение от 25 юли 2001 г. Върховният касационен съд отменя определенията за недопустимост. Върховното съдилище счита, че жалбоподателят е в правото си, тъй като е съдружник с неограничена отговорност, а и Търговският закон е изменен, считано от 19 юни 1998 г., така че едновременно с откриването на производство по несъстоятелност за дадено дружество, се смята за

открито и производството по несъстоятелност за неограничено отговорния му съдружник.

12. На 17 декември 2002 г. Великотърновският апелативен съд в закрито заседание насрочва следващото заседание за 14 януари 2003 г.

13. На заседанието от 14 януари 2003 г. адвокатът на жалбоподателя иска от апелативния съд да отмени решението на окръжния съд и да разпорежи ново разглеждане на делото от последния, така че да позволи на жалбоподателя да участва в него като съдружник. Алтернативно, той иска отхвърляне на молбата за откриване на производство по несъстоятелност. Делото остава за решаване в заседание, насрочено за 18 март 2003 г.

14. С решение от 9 април 2003 г. апелативният съд отменя частично решението на окръжния съд. Той счита, че материалните активи на дружеството са достатъчни, за да покрият разносните по производството. Констатирано е също така, че стойността на активите му е по-голяма от сумата на дълговете му. Вследствие на това апелативният съд разпорежда откриване на производство по несъстоятелност.

15. Колкото до искането за сезиране на окръжния съд, то е отхвърлено с мотива, че жалбоподателят вече е имал подходяща възможност да предяви доказателства и да представи аргументите си пред апелативната инстанция.

16. В периода между месец април и месец октомври 2003 г. окръжният съд назначава ликвидатор и разглежда подадените молби от някои кредитори.

17. С решение от 22 март 2004 г. Върховният касационен съд отменя решенията на окръжния и апелативния съдилища и разпорежда преразглеждане на делото от друг състав на окръжния съд. Върховният съд дава указания относно прилагането на някои законови разпоредби. По-специално той посочва на окръжния съд, че кредиторът, който е поискал откриването на производство по несъстоятелност, е трябвало да поправи молбата си, като представи някои документи, и да поиска конституирането на съдружниците с ограничена отговорност като страни в производството.

18. На 19 май 2004 г. окръжният съд констатира, че кредиторът не е поправил молбата си и разпорежда тя да му бъде върната. Производството е прекратено на 1 декември 2004 г.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

1. Производствата по несъстоятелност

19. Търговският закон регламентира производствата по несъстоятелност от 1994 г. насам.

Производството по оздравяване и несъстоятелност започва с решение, постановено след предварително производство, целящо да установи дали са налице някои законови изисквания. По-специално, ако съдът констатира, че дружеството се намира в състояние на неплатежеспособност или на свръхзадълженост, той трябва да провери дали наличните му активи са достатъчни, за да покрият разноските по производството.

Ако са достатъчни, съдът решава да открие производство по несъстоятелност (чл. 630). Ако ли не, той трябва да покани заинтересованите лица да платят предварително разноските по производството. Ако разноските не са предплатени, съдът обявява дружеството в несъстоятелност и прекратява производството, без да предприеме действие по реализация на активите и погасяване на задълженията (чл. 632).

Вътрешното право предвижда незабавно изпълнение на постановените решения на основание членове 630 и 632. Второинстанционният съд разполага с пълна компетентност.

2. Положението на съдружниците и на несъстоятелните

20. Съгласно приложимите разпоредби от Търговския закон съдружниците в събирателно дружество са неограничено и солидарно отговорни за задълженията на предприятието с цялото си лично имущество, както и с половината от съпругеската имуществена общност (чл. 614).

Считано от месец юни 1998 г., решението за откриване на производство по несъстоятелност за събирателното дружество води автоматично до откриването на производство по несъстоятелност за съдружниците (чл. 610).

На физическите лица, подложени на процедура по оздравяване и несъстоятелност, се налагат известни законови забрани, като тази да упражняват дейност като еднолични търговци.

3. Жалбата, уредена от член 217а от Гражданския процесуален кодекс от 1952 г.

21. Член 217а от Гражданския процесуален кодекс от 1952 г., вече отменен, добавен с изменение от 16 юли 1999 г., гласи, че страните по гражданско производство могат да подадат жалба за бавност.

Посоченият член гласи следното:

Член 217а

„(1) Във всяко положение на делото, включително и след приключване на пренията, всяка от страните може да подаде жалба за бавност, когато неговото

разглеждане, постановяване на решение или изпращане на подадена срещу решението жалба се забавя необосновано.

(2) Жалбата за бавност се подава направо до по-горния съд, без да се връчват преписи на противната страна и без заплащане на държавни такси. Подаването ѝ не се ограничава с никакъв срок.

(3) Председателят на съда, пред който е подадена жалбата, изисква делото и я разглежда незабавно в закрито заседание. Указанията му по действията, които трябва да извърши съдът, са задължителни. Определението не подлежи на обжалване и се изпраща незабавно заедно с делото на съда, срещу който е подадена жалбата.

(4) При констатирана бавност председателят на по-горния съд може да направи предложение до дисциплинарният състав на Висшия съдебен съвет за осъществяване на дисциплинарна отговорност.”

ПРАВОТО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

22. Жалбоподателят твърди, че продължителността на производството е нарушила изискването за „разумен срок“, предвидено в член 6 § 1 на Конвенцията, който гласи:

„Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения (...) има право на (...) гледане на неговото дело в разумен срок, от (...) съд (...)”

23. Правителството възразява срещу тази теза. То счита, че доколкото жалбоподателят не е подал жалбата, предвидена в член 217а от Гражданския процесуален кодекс от 1952 г., то той не е изчерпил вътрешноправните средства за защита.

24. Периодът, който трябва да бъде разгледан, започва на 16 април 1998 г. и завършва на 1 декември 2004 г. Той е продължил следователно шест години, седем месеца и петнадесет дни за три съдебни инстанции.

A. Допустимост

25. Съдът отбелязва в самото начало, че жалбата, предвидена от член 217а от Гражданския процесуален кодекс от 1952 г., на теория е оценена като ефективна (*Симизов срещу България*, № 59523/00, § 56, 18 октомври 2007). Все пак удачно е да се определи какъв би бил нейният ефект върху общата продължителност на производството с оглед на обстоятелствата по случая (*Холзингер срещу Австрия*

(*Holzinger c. Autriche*) (№ 1), № 23459/94, § 22, ЕСПЧ 2001-I, и *Симизов*, горесцитирано, § 4). Съдът счита, че този въпрос повдига известни аспекти, които са свързани със същината на оплакването, и решава да присъедини към съществото на спора възражението, повдигнато от Правителството.

26. Съдът констатира, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Той отбелязва, от друга страна, че то не е недопустимо на друго основание.

В. По същество

27. Съдът припомня, че разумният характер на продължителността на производството се преценява съобразно обстоятелствата по случая и с оглед критериите, установени в практика на Съда, а именно: сложността на делото, поведението на жалбоподателя и това на компетентните власти, както и правния интерес на заинтересованите лица в спора (вж., наред с много други източници, *Фридлиндър срещу Франция* (*Frydlender c. France*) [ГК], № 30979/96, § 43, ЕСПЧ 2000-VII).

28. Той изтъква, че делото разкрива известна фактическа сложност най-вече поради отсъствието на счетоводни отчети, които да послужат за съставянето на експертен доклад. В същото време това обстоятелство само по себе си не е достатъчно, за да обясни значителната продължителност на производството, което е само един предварителен етап преди производството по оздравяване и несъстоятелност.

29. Колкото до поведението на жалбоподателя, то той е бил причина само за едно отлагане поради болест и няма никакви други доказателства, от които да е видно, че е станал причина за други забавяния в развоя на процеса.

30. Що се отнася до поведението на властите, то те били причина за период на бездействие от около една година, по време на разглеждане на делото от Великотърновския апелативен съд (вж. параграфи 12 – 14 по-горе). Съдът констатира, че Правителството не е предоставило никакво обяснение за това забавяне, но той счита, че то по всяка вероятност е свързано с натовареността на това съдилище. В тази връзка той изтъква, че жалбоподателят е можел да подаде жалба по член 217а от ГПК от 1952 г. и е можел да изиска първото заседание пред апелативната инстанция да бъде насрочено за по-ранна дата. Според мнението на Съда такава жалба не изглежда да е *a priori* лишена от шанс за успех. Все пак, при отсъствието на повече информация относно причините за това забавяне, той не е убеден, че евентуалният успех на такава жалба би довел до незабавно

разглеждане на делото на жалбоподателя пред апелативната инстанция.

31. Остава да се провери дали подаването на въпросната жалба би могло да направи „разумна” общата продължителност на производството. След като разгледа доказателствата, които са му предоставени, Съдът констатира, че общата продължителност на производството се обяснява основно с две връщания на делото от Върховния касационен съд, който констатира, че долните инстанции са сгресли при прилагането на съответния вътрешен закон. Не изглежда обаче жалбата, посочена от Правителството, да е можела да повлияе на така натрупаните забавяния. Предвид факта, че става дума за предварително производство (параграф 19 по-горе), Съдът счита, че дори жалбоподателят да бе успял да постигне по-ранна дата за разглеждане на делото му пред апелативната инстанция, подавайки предвидената от член 217а жалбата, една евентуална продължителност от около шест години, също не би отговаряла на изискването за „разумен срок”. Съдът стига до заключението, че жалбата, предвидена от член 217а, не би имала влияние върху „разумния” характер на общата продължителност на производството. Следователно е уместно предварителното възражение на Правителството да бъде отхвърлено.

32. Ето защо е налице нарушение на член 6 § 1.

II. ОТНОСНО ДРУГИТЕ ТВЪРДЕНИ НАРУШЕНИЯ

33. Накрая жалбоподателят се оплаква от нарушение на правото му на справедлив процес, гарантирано от член 6 § 1, гласящ следното в относителната си към случая част:

„Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения (...) има право на (...) гледане на неговото дело в разумен срок, от (...) съд (...)”

По-специално той посочва, че не му е било позволено да участва в качеството на съдружник при първото разглеждане на делото от окръжния съд, а като не е участвал в производството в лично качество, не е могъл да се ползва от помощта на адвокат. Той се оплаква също, че аргументите му не са били записани точно и че е бил лишен от възможността да оспори верността на протоколите.

Съдът отбелязва, че твърденията на жалбоподателя относно протоколите не са обосновани. Също така той припомня постоянната си практика, според която справедливостта трябва да се преценява с оглед на цялото производство. По-горната инстанция или Върховният съд могат в някои случаи да отстранят първоначално нарушение на разпоредба от Конвенцията (вж., *mutatis mutandis*, *Льо Конт, Ван Льовен и Де Мейер срещу Белгия (Le Compte, Van Leuven et De Meyere*

c. Belgique), 23 юни 1981 г., § 60, серия А № 43, както и *Де Кубер срещу Белгия (De Cubber c. Belgique)*, 26 октомври 1984 г., § 3, серия А № 86). При всяко положение жалбоподателят е спечелил делото. Оттук следва, че това оплакване е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено съгласно член 35 §§ 3 и 4 от Конвенцията.

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

34. Съгласно чл.41 от Конвенцията:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високо Договаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

35. Жалбоподателят претендира за 11 970 918 евро (EUR) за понесени имуществени вреди и 5 969 388 EUR за понесени неимуществени вреди.

36. Правителството не изразява позиция по този въпрос.

37. Съдът не открива достатъчна причинно-следствена връзка между констатираното нарушение и твърдените имуществени вреди и отхвърля това искане. От друга страна, той счита, че е уместно да присъди на жалбоподателя 1 200 EUR за неимуществени вреди.

B. Разноски

38. Жалбоподателят не представя искане за възстановяване на разноски. Следователно Съдът счита, че не е уместно да му бъде присъдена сума на това основание.

C. Лихва за забава

39. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да се основава на лихвения процент по пределното кредитно улеснение на Европейската централна банка, към който следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО:

1. *Присъединява* възражението за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита към съществува на спора и го *отхвърля*;
2. *Обявява* жалбата за допустима по отношение на оплакването от прекомерната продължителност на производството и за недопустима по отношение на останалото;
3. *Постановява*, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията;
4. *Постановява*
 - а) ответната държава да заплати на жалбоподателя в рамките на три месеца от датата, на която решението влезе в сила в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, 1 200 EUR (хиляда и двеста евро), които да бъдат обърнати в български лева по курса, приложим към датата на плащането им, плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени, за неимуществени вреди;
 - б) от датата на изтичане на гореспоменатия срок до изплащането се дължи проста лихва върху горепосочената сума в размер, равен на ставката на пределното кредитно улеснение на Европейската централна банка по време на просрочения период, плюс три процентни пункта;
5. *Отхвърля* останалата част от претенцията за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 22 октомври 2009 г. съгласно член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Съдебен секретар

Пеер Лоренцен
Председател